

Regeringskansliet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över SOU 2025:102 betänkandet Bättre ansvarsfördelning

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gävleborgs län (Länsstyrelsen i det följande) anser att flera uppgifter som nu föreslås flyttas från Polismyndigheten med fördel i stället skulle kunna flyttas till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen har förståelse för behovet av att renodla Polismyndighetens verksamhet, men anser inte att det i betänkandet framkommit något som visar att förslagen leder till förbättringar.

Länsstyrelsen anser att följande uppgifter i stället bör flyttas till länsstyrelsen:

- tillstånd till skjutning med eldvapen inom detaljplanelagt område,
- tillstånd för den under 18 år att använda luft- eller fjädervapen inom detaljplanelagt område utomhus.

Länsstyrelsen anser att det bör utredas vidare om länsstyrelserna skulle kunna vara mottagare av följande uppgifter:

- tillstånd till sprängning inom detaljplanelagt område,
- tillstånd till användning av pyrotekniska varor,
- tillstånd enligt lokala föreskrifter.

Enligt Länsstyrelsens mening bör tillståndsprövningen enligt 5 kap. 3 § ordningslagen vara kvar hos Polismyndigheten.

Länsstyrelsen är positiv till att ta över Polismyndighetens ansvar för instängsling och andra skyddsåtgärder vid övergivna gruvhål.

Länsstyrelsen har inga synpunkter på att hantering av begäran om rättelse och bestridanden enligt lagen (1976:206) om felparkeringsavgift flyttas till Transportstyrelsen.

Länsstyrelsen ifrågasätter utredningens förslag att begränsa möjligheten för andra att anlita Polismyndigheten för stämningsmannadelgivning.

Samordning av remissvar

Betänkandet Bättre ansvarsfördelning (SOU 2025:102) har remitterats till samtliga länsstyrelser.

Med anledning av remissen har länsstyrelserna tagit fram ett förslag till gemensamt svar för landets länsstyrelser att utgå ifrån. Länsstyrelserna vill på detta sätt visa vår gemensamma vilja och förmåga att ta oss an nya uppdrag och uppgifter.

Det har varit upp till varje länsstyrelse att avgöra i vilken utsträckning det gemensamt framtagna svaret ska användas. Det innebär att även om svaren påminner om varandra kan variationer förekomma.

Länsstyrelsernas roll

Länsstyrelserna ansvarar för den statliga förvaltningen i landet och har en lång tradition och erfarenhet av att hantera många olika typer av förvaltningsärenden.

Nationella beslut och lagar får på detta sätt genomslag lokalt, samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden. Styrkan med att ha 21 myndigheter med representation över hela landet är att staten kan kombinera central styrning med lokal kännedom och närvaro.

Genom att flytta föreslagna ärendegrupper till länsstyrelserna skulle ärendehanteringens behållas inom staten och förändringen skulle bli mindre kännbar jämfört med en flytt till kommun.

Länsstyrelserna har i princip alla typer av uppgifter som en statlig myndighet kan ha. Vi hanterar myndighetsutövning, kontroll och tillsyn, information och rådgivning samt kunskapsproduktion.

Länsstyrelserna är inte unika i det avseendet, då flera andra myndigheter också har en bredd av uppgifter. Utöver det berör

uppgifterna också många olika sakområden, till exempel miljö, jämställdhet, livsmedelskontroll, samhällsbyggnad, kulturmiljö, folkhälsa, integration, krisberedskap och civilt försvar. Därmed skiljer sig länsstyrelserna från många andra myndigheter som är organiserade utifrån sektorer.

Länsstyrelserna har med denna bredd av både uppgifter och sakområden byggt upp en kompetens och effektivitet när det gäller en diversifierad ärendehantering. Denna erfarenhet och kompetens gör länsstyrelserna särskilt väl lämpade att hantera många olika typer av uppgifter och ärenden.

Att flytta uppgifter till länsstyrelserna innebär betydligt färre mottagande myndigheter i jämförelse med om de ska flyttas till kommun (21 jämfört med 290). Implementering och bildande av likartad praxis kommer att underlättas.

Många av landets kommuner är också små och brottas med kompetensförsörjning vilket kan försvåra hanteringen av nya uppgifter inom så specifika områden som det är fråga om här.

Länsstyrelserna ser att vi med fördel kan ta över och hantera flera av de uppgifter som nu föreslås försvinna från polisen.

Nedan följer länsstyrelsens synpunkter på förslagen i utredningen.

Tillstånd att använda offentlig plats

Länsstyrelsen har ingen erinran mot utredningens förslag att tillståndsprövningen enligt 3 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) flyttas till kommunen. Kommunens prövningsrätt är mer vidsträckt än Polismyndighetens (jfr prop. 1992/92:210 s. 107). De vanligaste ärendena avser ianspråktagande av kommunal mark och de aktualiserar normalt inte frågor om ordning och säkerhet

Övriga tillstånd enligt ordningslagen

Vad gäller övriga aktuella tillstånd i 3 kapitlet ordningslagen är kommunens roll enligt utredningen inte lika tydligt reglerad. Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning.

Under förutsättning att prövningen av de aktuella tillstånden flyttas från Polismyndigheten anser länsstyrelsen att det bör utredas vidare om dessa i stället ska flyttas till länsstyrelsen.

Ärendena handläggs i nuläget av en statlig myndighet. Det finns starka skäl till att den statliga kontrollen över ärendegrupperna bör finnas kvar. Syftet med ordningslagen är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Frågan rörande allmän ordning är inte i egentlig mening någon kommunal angelägenhet (prop. 1992/93:210 s. 154). Enligt länsstyrelsens uppfattning bör upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet enligt ordningslagen även fortsättningsvis vara en fråga för staten.

Länsstyrelsen har en generell och bred kompetens vad gäller tillståndsprövning och tillsyn enligt flera lagstiftningar. Dessutom har länsstyrelsen en geografisk närhet till allmänheten samt en övergripande lokal och regional kunskap och helhetssyn som är mycket värdefull i sammanhanget.

Bibehållandet av det statliga ansvaret för de aktuella tillstånden i 3 kapitlet ordningslagen säkrar likformigheten vid tillämpningen. Det blir även enklare att följa upp tillämpningen av lagstiftningen centralt.

Ett beslut om tillstånd enligt 3 kapitlet ordningslagen, eller i en lokal föreskrift, får förenas med de villkor som behövs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Villkoren får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller på annat sätt göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet (3 kap. 14 § andra stycket ordningslagen). De nämnda kraven på utformningen av villkor gäller även vid antagandet av kommunens lokala föreskrifter. Länsstyrelsen har som överprövande instans av alla lokala föreskrifter god kompetens och långvarig erfarenhet vid prövningen av vad som utgör onödigt tvång på allmänheten och obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

Nedan följer en genomgång av övriga ärendegrupper i 3 kapitlet ordningslagen var för sig.

Tillstånd till sprängning inom detaljplanelagt område

Länsstyrelsen anser att det bör utredas vidare om tillstånd till sprängning inom detaljplanelagt område ska flyttas till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har en god kompetens i miljölagstiftningen och området miljöskydd. Länsstyrelsen handlägger ärenden med kopp-

ling till tillstånd till sprängning och hanteringen av brandfarliga och explosiva varor. Det gäller framför allt ärenden om transport av farligt avfall och ärenden enligt sevesolagstiftningen, som syftar till att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. En flytt till länsstyrelsen skulle även ge en mer enhetlig och regional syn på miljökonsekvenserna av sprängningar (se Naturvårdsverkets förslag i SOU 2002:70 s. 89).

Tillstånd till skjutning med eldvapen inom detaljplanelagt område

Som utredningen framhåller avser de flesta ärenden om tillstånd till skjutning skottlossningar i samband med jakt, till exempel skyddsjakt, viltvård och skadedjursbekämpning.

Utredningen En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50) föreslår att tillståndsprövningen av civila skjutbanor enligt 3 kap. 6 § tredje stycket ordningslagen ska flyttas från Polismyndigheten till länsstyrelsen. Enligt utredningen har länsstyrelsen goda förutsättningar att ta över ansvaret att besikta och ge tillstånd för civila skjutbanor (se SOU 2025:50 s. 357).

Vid en sådan flytt ter det sig enligt länsstyrelsen lämpligt att även tillstånd till skjutning med eldvapen inom detaljplanelagt område flyttas till länsstyrelsen.

Utöver länsstyrelsens generella kompetens i fråga om tillståndsprövning och tillsyn har länsstyrelsen ett regionalt ansvar för bland annat viltförvaltning och civil beredskap. Länsstyrelsen handlägger tillstånd till skyddsjakt samt vissa dispenser och tillstånd i fråga om vapen enligt jaktförordningen (1987:905). Skyddsjakt bedrivs inte sällan inom detaljplanelagt område. Utöver länsstyrelsens kompetens inom sakområdena viltvård, skyddsjakt och civil beredskap, finns det därmed en samordningsvinst om tillstånd till skjutning med eldvapen flyttas till länsstyrelsen.

Tillstånd för den under 18 år att använda luft- eller fjädervapen

Tillstånd för den under 18 år att använda luft- eller fjädervapen bör flyttas till länsstyrelsen av samma skäl som gäller för tillstånd till

skjutning med eldvapen inom detaljplanelagt område. De bör i alla fall av samordningsskäl inte skiljas från varandra.

Tillstånd till användning av pyrotekniska varor

Länsstyrelsen anser att det bör utredas vidare om denna ärendegrupp bör flyttas till länsstyrelsen utifrån samma skäl som för tillstånd till sprängning. Dessutom bör ärendegrupperna av samordningsskäl inte separeras.

Länsstyrelsen vill även framhålla följande. Användningen av pyrotekniska varor har en stark koppling till upprätthållandet av allmän ordning. Användningen ställer även höga krav på säkerhet, inte minst vad gäller risken för brandspridning. Länsstyrelsen har behörighet att meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand (2 kap. 7 § första stycket förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor). Länsstyrelsen har därför god kompetens i fråga om riskerna kring spridning av bränder och säkerhet i allmänhet.

Tillstånd enligt lokala föreskrifter

Kommuner kan genom lokala föreskrifter bestämma att tillstånd krävs till exempel för att upprätthålla den allmänna ordningen. Detta framgår av 3 kap 8–10 §§ ordningslagen. Länsstyrelsen anser att det bör utredas vidare om dessa tillstånd ska flyttas till länsstyrelsen.

Kommunens lokala föreskrifter lägger tvång på allmänheten och inskränker den enskildes frihet. De lokala föreskrifterna, och de tillståndskrav som föreskrifterna uppställer, avser oftast frågor om upprätthållandet av den allmänna ordningen (buller, insamling av pengar, högtalarutsändning med mera).

De lokala föreskrifterna i landets kommuner är snarlika varandra, men tillståndsprövningen kan vara spretig och oförutsägbar för den enskilde. Länsstyrelsens överprövning av lokala föreskrifter leder inte sällan till att länsstyrelsen upphäver någon eller flera av de föreskrifter som kommunen antagit. Det är länsstyrelsens uppfattning att det generellt sett finns en varierande kompetens i de avvägningar som kommunen måste göra enligt ordningslagen.

Tillstånd att inneha eller använda pyrotekniska varor på en idrottsanläggning eller vid idrottsarrangemang

Enligt länsstyrelsens mening bör tillståndsprövningen enligt 5 kap. 3 § ordningslagen vara kvar hos Polismyndigheten.

Tillstånd till användning och innehav av pyrotekniska varor på en idrottsanläggning vid idrottsarrangemang har ett nära samband med polisens prövning av offentliga tillställningar enligt 2 kap. ordningslagen. Båda prövningarna har polisiär relevans och de bör för helhetens och enkelhetens skull hanteras av samma instans. Länsstyrelsen delar inte utredningens bedömning att samordningsvinsten blir större om tillstånd till användning av pyrotekniska varor enligt 3 kap. 7 § ordningslagen och tillstånd enligt 5 kap. 3 § ordningslagen samlas hos samma huvudman.

Om tillstånd enligt 5 kap. 3 § ordningslagen flyttas från Polismyndigheten anser länsstyrelsen att det ska utredas vidare om prövningen ska flyttas till länsstyrelsen. Prövningen bör stanna kvar hos staten av samma skäl som gäller för övriga aktuella tillstånd i 3 kap. ordningslagen.

Skyddsåtgärder vid övergivna gruvhål

Länsstyrelserna instämmer i utredningens förslag att länsstyrelsen också ska överta Polismyndighetens skyldigheter angående utredning och bedömning av behovet av inhägnad av övergivna gruvhål samt kostnaderna för sådan inhägnad.

Stämningssmannaverksamhet

Länsstyrelsen ifrågasätter utredningens förslag att begränsa möjligheten för andra att anlita Polismyndigheten för stämningssmannadelgivning.

Polismyndigheten har tillgång till relevant information och har en god kompetens att genomföra förberedande bedömningar inför utförandet av uppdraget för att minimera säkerhetsrisker. Polismyndighetens goda kompetens finner stöd i utredningens uppgifter om att graden av lyckade delgivningsförsök är betydligt högre hos Polismyndigheten än hos Kronofogdemyndigheten.

Enligt utredningen visar statistik från Polismyndigheten att delgivningen i en majoritet av samtliga ärenden sker på en allmänt känd bostadsadress eller arbetsplats. Utredningen menar, att även om uppgifter som bara Polismyndigheten har tillgång till också i de fallen kan påverka hur lyckosam delgivningen blir så är det tydligt att det finns ett stort antal ärenden av enklare beskaffenhet där Polismyndighetens tillgång till uppgifter eller kunskap inte behövs.

Enligt länsstyrelsens mening är utredningens ståndpunkt i det föregående stycket motsägelsefull. Det är just på grund av Polismyndighetens tillgång till uppgifter och kunskap som ett delgivningsärende redan på förhand kan anses vara av enklare beskaffenhet och hanteras därefter. Det går därmed inte att hävda att det finns ett stort antal ärenden av enklare beskaffenhet där Polismyndighetens tillgång till uppgifter eller kunskap inte behövs.

Utredningen föreslår att Polismyndigheten enbart får anlitas för stämningsmannadelgivning om andra delgivningsalternativ saknas eller är olämpliga.

Enligt länsstyrelsens mening bör en bedömning på förhand av risken eller hotbilden i samband med stämningsmannadelgivning inte utföras av den som är i behov av delgivningen. Det finns en överhängande risk att bedömningen blir felaktig i brist på tillgång till Polismyndighetens uppgifter och kunskaper. En sådan felaktig bedömning skulle i det enskilda fallet kunna få allvarliga konsekvenser.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Veronica Lauritzsen med länsassessor Ann-Charlotte Nyman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Caroline Näslund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

ju.L4@regeringskansliet.se